

UNIVERSITAS CAROLINA
PRAGENSIS

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta sociálních věd
Smetanovo nábřeží 6
110 01 Praha 1
TEL: 222 112 261
TEL/FAX: 222 112 206

*Katedra politologie
Institut politologických studií*
U kříže 8
150 00 Praha 5
TEL: 251 080 262
FAX: 251 080 263
e-mail: sekretariát: VHachova@seznam.cz
vedoucí IPS: juptner@fsv.cuni.cz
vedoucí katedry politologie: 3098@seznam.cz

Posudek na diplomovou práci

Lea Kozáková, Koaliční chování v Irské republice v letech 1937-2009

Předložená diplomová práce má celkový rozsah 100 stran včetně závěru a přehledu literatury, přičemž vlastní text diplomové práce končí na str. 88 (zde začíná Závěr). Z těchto necelých devadesáti stran je plných 42 věnováno charakteristice politického systému včetně (s ohledem na téma jistě oprávněného) základního přehledu stávající irských politických stran a jejich geneze. Na vlastní analýzu koaličního chování tak autorce zbylo pouze 45 stran (!), což se mi pro diplomovou práci jeví jako nedostatečné. Navíc je tento prostor ještě zmenšen o stručný přehled základních informací týkající se problematiky studia koalic v evropské, resp. americké politologii. V důsledku toho na vlastní analýzu irského případu zbylo autorce pouhých 38 stran (!). Takový rozsah analýzy jednoznačně neodpovídá požadavkům na diplomovou práci. Stránkový rozsah je tudíž pro typ daný práce značně problematický.

Neméně problematická je i zvolená vnitřní struktura textu. Autorka postupuje „historicky“ a své historické expozé doplňuje základními informacemi o volebním systému, které by bylo možné přijmout s výhradou, že jsou jakousi zodpovědnou snahou přiblížit neznalému čtenáři existenci IR jakožto politického systému, který se vyvíjel v určitém časovém horizontu (problematika historického vývoje IR je opravdu s ohledem na autorkou zvolené téma u diplomové práce nadbytečná, ale budiž). Co však se mi jeví jako mnohem problematictější, je „rádoby intelektuální“ snaha klasifikovat již klasifikované, navíc v kontextu jiného tématu (viz Lijphartův konceptuální přístup či zmínka Satroriho kategorizaci na s. 15-16). Ponechme stranou rovněž další otázky, které vyvolávají pasáže věnující se jednotlivým prvkům politického systému, které bohužel nejsou implicitně propojeny s vlastním tématem (začlenění informací o referendu je jen vyústěním celého problematického přístupu). Tento způsob výkladu autorka udržela prakticky v celém textu, takže v Závěru se lze setkat s tvrzením, že „Irskou republiku lze z pohledu studia vládních modelů a koaličního chování nepochybně označit za velmi zajímavý případ.“ (str. 88). Bohužel i následující tvrzení je obsahově pro mne poněkud nesrozumitelné. Autorka totiž dospívá k závěru, že pro „koaliční chování“ v Irské republice jsou: „důležité... zejména vztahy mezi klíčovými politickými aktéry, které byly původně dány historickými okolnostmi, ale postupně se staly pro irský systém charakteristickými“ (str. 89). Toto tvrzení je jistě „zajímavé“, ale v textu jeho opodstatnění není příliš zřetelné.

Text však má mnohem zásadnější konceptuální problémy. Autorka se hlásí již v samotném titulu k analýze období počínajícího rokem 1937, který autorka odůvodňuje přijetím ústavy, avšak hned v následujícím odstavci zdůrazňuje, že je pro „zachování kontinuity a logické návaznosti v textu“ nutné začínat analýzu rokem 1932, resp. počátkem 30. let. Je jistě na autorce, které datum a z jakého důvodu zvolí, avšak v práci zvolený postup se mi jeví jako dosti problematický, neboť autorka ho sama v několika ohledech nedodrhuje – vztahu analýzu k roku 1932, stejně pak pracuje

s dvacátými lety, v názvu začíná rokem 1937. Navíc jsem přesvědčena o tom, že by bylo vhodnější, kdyby se autorka nedržela tolik ústavního rámce při vymezování periodizace, ale rovnou zdůvodnila svou tezi o významu počátku třicátých let pro téma, které si zvolila. Navíc zvážíme-li fakt, že v závěru dospívá k názoru, že základní význam pro koaliční vztahy mezi irskými politickými stranami je ovlivněn historickým vývojem země. Autorkou zvolená periodizace působí bohužel nepromyšleně a vyvolává spíše další otázky, např.: Proč dodržovat institucionální formální rámec, když v roce 1937 stejně jako počátkem 30. let bylo Irsko, resp. Irská republika vázáno výrazně na UK? Proč autorka nezvolila až období po jednoznačném vydělení IR ze Spojeného království, tedy rok 1949? A proč nezvolila rok 1922, což by s ohledem na vyčleňování IR z UK mělo rovněž periodizační logiku? Jak tedy autorka přistupuje k periodizaci svého tématu? Je pro ni skutečně určující vývoj vztahů mezi politickými aktéry podílejícími se na utváření vlád nebo je to, jak bohužel text svou strukturou naznačuje, spíše ústavní rámec? A proč se v textu neobjevují odkazy na význam ústavního zakotvení aktérů po roce 1937, je-li toto datum-událost tak „klíčová“? Nejasnosti při volbě periodizace a jejím ukotvení s ohledem na zvolené téma jsou tak práci výrazně na škodu.

Navíc je možné kritizovat i skutečnost, že si autorka neklade otázky, které by logicky vyplývaly z jejího důrazu na strukturní charakter tvorby koalic v Irské republice. Pokud totiž autorka klade tak velký důraz na institucionální rámec vládních modelů v Irsku, pak v textu výrazně postrádám začlenění problematiky významu horní komory do analýzy, resp. do přehledu institucionálního rámce koaličního chování irských politických stran. Proč si autorka nepoložila otázku, jaký má, může mít, význam irský senát pro koaliční vládu, resp. rozhodování o utvoření vlády? Pokud je toto téma dle autorky irelevantní, měla by uvést proč? V českém prostředí je senát a jeho skladba pro fungování vlády nesporně „zajímavý“, ne-li důležitý. Proč ho autorka nepokládá za významný v Irské republice?

Otázkou, na níž se mi v práci rovněž nepodařilo najít odpověď je, jak autorka definuje ústřední pojem své analýzy, tedy „koaliční chování“. Vlastní výklad je včleněn do kap. 6, v níž je poskytnuta souhrnná informace o základních výsledcích mnohaletého studia problematiky koalic, resp. kap. 6.2 „Faktory ovlivňující koaliční chování v Irsku“ (s. 50-53). Autorka zde uvádí celkem banality (např. zdůrazňuje historickou podmíněnost, což by se bez přesnějšího vztázení ke konkrétním případům dalo aplikovat na jakoukoli zemi, resp. jakýkoli případ) i informace, které si nesporně zaslouží pozornost, avšak nejsou dotažené do úrovně odpovídající potřebám základního odborného textu, jímž diplomová práce nesporně být má. Například spojení koaličního chování s volebním systémem by jistě bylo pro práci zajímavé a tematicky nosné, avšak zjištění uváděná autorku jsou jen povrchní, tedy příliš obecná a nevztážená ke konkrétní situaci (s. 50 dole). A to je dle mého názoru velká škoda. Předpokládala bych rovněž, že se autorka více zaměří na to, co lze za „koaliční chování“ pokládat místo zmínek o rozlišení pojetí koalic v evropské, resp. americké politologii či informace o běžně akceptované typologii koalic, resp. vládních modelů. Tento nedostatek neřeší ani odkazy na Sartoriho v souvislosti s koaličním potenciálem politických stran. Očekávala bych spíše důraz na to, jak jednotlivé strany postupují při hledání či odmítání koaličního partnera, jaké strategie volí, zda se v čase tyto strategie proměňují či nikoli a proč. Přes tyto nesporné nedostatky lze v této stručné podkapitole nalézt snahu po „odhalení“ okolností ovlivňujících utvoření určitého typu koalice, resp. vlády (většinový souhlas dolní komory, preferování prioritního postavení vítězné strany při sestavování vlády, postavení premiéra, „mýtus“ o nutnosti programové shody koaličních stran přinejmenším v irském případě apod.). Bohužel, tato slibná analytičtější část práce je velmi stručná.

Co se vlastních vládních typů týká, práce poskytuje relativně podrobný a ucelený přehled a skladbě vlád včetně informací o počtu dní, kdy vlády vládly, „mandátové opoře“ v dolní komoře a typu dané vlády. Jedná se však spíše o deskripci, která bohužel zařazena do spíše bakalářského pojetí celého textu odborný charakter práce příliš neposiluje. Přesto je to jedna ze silnějších částí textu a zájemce o celený přehled zde najde, co hledá. I zde lze objevit jistou snahu po návratu k proklamovanému zaměření diplomové práce, tedy zmínky o změnách koaličních partnerů (např. s. 71 dole), které autorka nesporně oprávněně spojuje s celkovou změnou voličské podpory pro jednotlivé politické strany. Vyústění textu do přehledu typů irských vlád lze pak ocenit, neboť dává čtenáři souhrnnou a ucelenou představu o proměnách vládních modelů v zemi. O koaličním

chování bohužel již méně. (Poznámka na okraj: Přiklání bych se k tomu, aby autorka nepoužívala spojení „koaliční vlády opozičních stran“ bez uvozovek u pojmu opoziční strana, resp. strany, neboť má na mysli situaci, před vlastním utvořením dané koalice, takže se jedná o *původně* či *dlouhodobě* opoziční strany.) Problematická část interpretace je v textu obsažena i v souvislosti s hodnocením této menšinové koaliční vlády (str. 81), kdy autorka nepodloženě a metodologicky značně problematicky uvažuje o tom, že „nezávislí poslanci“ mohou tvořit pro potřeby analýzy „soudržný celek“. Tento předpoklad je zcela nesmyslný. Stranou ponechám výroky typu „minimální vítězná koalice, ale jen s velmi těsnou většinou“ (s. 82) – jistě by s v teorii koalic našlo relevantní označení.

Co se závěru analýzy týká, autorka se jednoznačně přiklání k názoru, že rozhodující se historické zázemí politických stran. Má pro to autorka nějaké vysvětlení? Proč po více než šesti desetiletích od získání nezávislosti se historické aspekty stále tak výrazně na irské politické scéně projevují? A jaký je význam demokratických mechanismů, které tvoří základ demokratického politického systému IR?

Zatímco k obsahové a strukturní podobě textu mám značné výtky, po formální stránce je text kvalitně zpracován. Pouze marginální připomínku lze vznést k té části textu, kde autorka pracuje s odkazy na webové stránky, je poněkud problematická forma citací (např. na str. 82 pozn. 160 není jasné, k čemu se výraz „tamtéž“ vztahuje).

Celkové hodnocení:

Přes dosti sporný charakter práce je zjevné, že autorka se relevantním způsobem seznámila se základní problematikou teorie koalic i reáliemi Irské republiky. Proto práci doporučuji k obhajobě, byť při závěrečném hodnocení textu se přikláním k tomu, aby komise kladla velký důraz na schopnost autorky vysvětlit a zdůvodnit zvolený postup a závěry, k nimž dospěla.

V Praze, dne 23. ledna 2011

doc. PhDr. Blanka Říchová, CSc.